

Blahopřání Františku Starému a Vojenu Ložkovi

Co přát nestorům týmu Živy, který po léta promýšlí, jak s časopisem dál, hledá polohu mezi tradičním a moderním tvarem

přitažlivou pro starší i mladší autory i čtenáře, a nezná odpočinku. Oba pánové jsou ve svých požehnaných letech aktivní, ale

menší či větší bolístky se přece jen dostávají. Hlavním přáním do předstovkové desítky let budiž proto sloužící zdraví, láskyplná podpora a motivace z blízkého okolí a radost z oceňovaných příspěvků ke společnému dílu tak, jako tomu bylo dosud. Možná, že tohle přání je bezděky také přáním pro všechny další v redakci a redakční radě, protože co jiného než vzory a příklady nás ostatní táhnou...

Eliška Melicharová

K 90. narozeninám Františka Starého

RNDr. PhMr. František Starý, CSc., se narodil 25. července 1925 v Horažďovicích jako jeden z potomků 300 let starého českého selského rodu. Obecnou školu vychodil v Horažďovicích, gymnázium navštěvoval nejprve v Sušici a po jeho zrušení v r. 1941 přešel na reálné gymnázium ve Strakoněcích, kde maturoval rok před koncem druhé světové války. Jako aspirant farmacie nastoupil do lékárny v Písku, která patřila lékárníkovi Jiřímu Topičovi. Zde se u něj poprvé projevil zájem o léčivé rostliny a jejich využití v lékařství, a tudíž i o botaniku, jenž vedl k jeho pozdějšímu bádání v tomto oboru. Po ukončení dvouleté praxe a složení tyrocínální zkoušky (součástí studia farmacie) pokračoval na Přírodovědecké fakultě a na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Farmacie se spolu s anomií a fyziologií rostlin, biochemií a fyziologií staly jeho klíčovými předměty. Na PŘF UK byl žákem prof. F. A. Nováka (viz Živa 2014, 4: LXVIII). V r. 1948 získal titul magistr farmacie a v r. 1951 titul doktor přírodních věd. Jeho dizertační práce Farmako-botanická monografie hlaváčku jarního (*Adonis vernalis*) byla tak výjimečná, že za ni obdržel cenu tehdejší Československé botanické společnosti. Po ukončení studia nastoupil do Výzkumného ústavu rostlinné výroby v Praze-Ruzyni, kde obhájil v r. 1956 titul kandidát věd.

Vzhledem k zájmu o léčivé rostliny následně odešel do Výzkumného ústavu léčivých rostlin, pozdějšího Výzkumného ústavu pro farmacii a biochemii v Praze, kde pracoval 35 let (1957–92) jako vedoucí sekce přírodních léčiv. Zabýval se pěstováním léčivých rostlin a jejich využitím ve farmaceutickém průmyslu. Podílel se na vzniku několika léčivých přípravků – fytofarmak, jejichž základem jsou rostliny a některá jsou stále dostupná na našem trhu. Velmi známými se staly jeho práce o zavádění léčivých rostlin do polního pěstování.

Zajímavá je publikační činnost F. Starého, které se věnuje dodnes. Jako spoluautor se podílel na úpravě dvoudílné edice botaniky od F. A. Nováka, kterou vydalo nakladatelství Československé akademie věd v r. 1972 pod názvem Vyšší rostliny. Rovněž je spoluautorem knihy Léčivé rostliny, jež dosáhla mezinárodního úspěchu a vyšla v 10 jazycích. Spolu s Václavem Jiráskem a ilustrátorem Františkem Severou vytvořili atlas léčivých rostlin včetně

jeho kapesního vydání (Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1986). Nesčílné jsou jeho odborné články v řadě prestižních domácích a zahraničních časopisů.

K záslužným aktivitám patří také jeho dlouholetá spolupráce s časopisem Živa, kde působí jako člen redakční rady od r. 1973, za r. 2014 mu za jeho přínos pro Živu byla udělena Cena Antonína Friče (viz Živa 2015, 3: 120–122). Z jeho článků v Živě připomeňme především seriál Ze světa léčivých rostlin (2000, 1–6 a 2001, 4) a např. příspěvek o kofeinových drogách (2003, 4: 161–163) a farmakologických pokusech J. E. Purkyně (2011, 5: 218).

Léčivými rostlinami se zabýval i při svém působení v zahraničí, a to nejen v Evropě, ale též v Arabii (Jemen včetně ostrova Sokotra), Asii (Čína, Laos, Vietnam), Africe (Mosambik) a v Karibiku (Barbados, Kuba).

Významná je i jeho pedagogická činnost v Institutu pro další vzdělávání lékařů a farmaceutů, kde mnoho let působil jako lektor. Pracoval také jako poradce pro dovoz fytofarmak, hlavně s německou firmou Kneipp. Dlouhá léta předsedal poradnímu sboru pro léčivé rostliny Ministerstva zdravotnictví, nemalou důležitost mělo jeho členství ve výboru sekce přírodních léčiv Československé farmaceutické společnosti, kde pomáhal s organizací sympozií a konferencí o léčivých rostlinách v době,

Foto T. Melicharová

kdy nebylo jednoduché pozvat vynikající zahraniční odborníky zvláště ze západních států. Schůze této sekce, které se díky němu konaly v Praze, v ulici Na Hadovce (kde se kdysi nacházela výzkumná pole a skleníky léčivých rostlin), jsou pro všechny účastníky nezapomenutelné.

František Starý je držitelem řady vyznamenání a ocenění včetně státního vyznamenání Za vynikající práci, stříbrného odznaku Přírodovědecké fakulty UK v Praze (v r. 2005) a vzhledem ke své vysoké odbornosti byl v r. 1952 vyzván i ke spolupráci s UNESCO jako expert Sekce pro technický a hospodářský rozvoj Organizace spojených národů.

Nedomnívejme se, že dnes F. Starý jen tak užívá důchodu. Ano, užívá, avšak po svém – píše pro radost nejen sobě, ale všem čtenářům. V r. 2006 vydalo Aventinum jeho knihu s titulem Rostliny a jejich půvab v ilustracích Karla Svolinského, u příležitosti 110. výročí narození a 20. výročí úmrtí K. Svolinského. Kniha ukazuje vynikající ilustrace tohoto malíře, plané kvetoucí druhy, s nimiž se běžně setkáváme při procházkách přírodou. Učí objevovat krásu rostlin, vnímat a poznávat. V textu jsou uvedena nejčastější stanoviště, kde každý druh roste, doba květu, užitečnost, ale i možná škodlivost, upozornění, zda jde o jedovatou rostlinu. Řazením odpovídá fylogenetickému systému. Nakladatelství Aventinum vydalo k 90. narozeninám F. Starého jeho knihu Rostliny pro zdraví (ilustrovala Hana Storchová) a ještě chystá Jedovaté rostliny (ilustrace Zdeněk Berger).

Popřejme Františkovi Starému zdraví a ještě hodně chvil k psaní knížek, které nás potěší, zvláště při současných nepříznivých událostech po celém světě.

